

سیر تحولات ماهنامه‌ی اکتشاف و تولید نفت و گاز از آغاز تا کنون

سردبیر

همزمان با انتشار شماره‌ی حاضر ماهنامه با چالشی جدید روبرو شده‌ایم. از زمان آغاز انتشار ماهنامه‌ی اکتشاف و تولید در سال ۱۳۸۱ در قالب خبرنامه‌ی تخصصی، با شمارگان محدود و با هدف اطلاع‌رسانی در خصوص فن‌آوری‌ها و تحقیقات علمی حوزه‌ی بالادستی نفت، فراز و نشیب‌های زیادی اتفاق افتاده است. هم‌اکنون بعد از بیش از پانزده سال می‌توان این ماهنامه را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مجلات مورد نظر جامعه‌ی صنعتی و دانشگاهی بالادستی نفت در نظر گرفت که توانسته جایگاه علمی مناسبی کسب کند. در این مدت سعی شده با ارتقاء سطح علمی و فنی موضوعات مقالات تخصصی در حوزه‌های مختلف زنجیره‌ی بالادستی شامل اکتشاف، ارزیابی، توسعه و بهره‌برداری تا زمینه‌های مرتبط با آن مثل نیروی انسانی، ایمنی، بهداشت و محیط زیست با به‌کارگیری تمامی نکات و معیارهای مورد نیاز جهت ارزیابی و داوری موارد چاپ شده را در برنامه‌ی خود لحاظ نماید. در این مدت با حفظ استانداردهای یک نشریه‌ی علمی شامل انتشار به‌موقع و رعایت آیین‌نامه‌ی نشریات، داشتن وبگاه استاندارد، رعایت آیین نگارش و ساختار، رعایت شفاف فرآیند پذیرش مقالات و داوری تخصصی آنها توانسته ضمن

کسب نظر مثبت مخاطبان و علاقمندان، در سال ۱۳۹۲ امتیاز ارزشمند علمی-ترویجی را از وزارت علوم اخذ کند. علمی و کاربردی متناسب با نیازهای بالادستی صنعت نفت شامل علوم زمین، حفاری، بهره‌برداری و مهندسی نفت

- ایجاد انگیزه و زمینه‌ی پژوهش و ایجاد تعامل علمی و عملی متخصصان صنعت و دانشگاه
- اطلاع‌رسانی در خصوص آخرین یافته‌ها و رویدادهای متناسب با فعالیت‌های بالادستی صنعت نفت
- ایجاد فرهنگ عمیق و اصولی در نشر و توزیع دانسته‌ها و تسهیم دانش در عرصه‌ی داخلی و بین‌المللی صنعت نفت و معرفی توان فنی و راهبردی نیروی

کسب نظر مثبت مخاطبان و علاقمندان، در سال ۱۳۹۲ امتیاز ارزشمند علمی-ترویجی را از وزارت علوم اخذ کند.

راه (مسیر) اول:

- با نظر به اساسنامه‌ی ماهنامه‌ی اکتشاف و تولید که در سال ۱۳۸۹ به تصویب رسید اهداف زیر مدنظر قرار گرفته است:
- شفاف‌سازی، تحلیل و تبیین علمی و تخصصی خطوط مدیریت استراتژیکی در بخش بالادستی صنعت نفت در مجموعه‌ی سرمقالات و مقالات تخصصی درج و نشر یافته‌ها و دستاوردهای

انسانی در این صنعت

■ نقد و تحلیل تخصصی نقاط ضعف و قوت صنعت و نیز چالش‌ها و فرصت‌های بین‌المللی پیش‌روی صنعت نفت به‌طور دقیق و واقع‌بینانه در قالب مقالات معتبر و ارزنده‌ی کارشناسی

برای اطمینان از نیل به اهداف تعیین شده و جهت بررسی عملکرد ادواری و تعیین خط‌مشی‌های ماهنامه، شورای سیاست‌گذاری (مرکب از مدیران ارشد شرکت ملی نفت ایران و سازمان‌های تابعه) پیش‌بینی شده است. همچنین در این اساسنامه هیأت دبیران (هیأت تحریریه) متشکل از متخصصان صنعت نفت با تجارب ارزنده و شایسته‌ی کاری و همچنین تجارب علمی و پژوهشی مرتبط با موضوع زنجیره‌ی اکتشاف و تولید در حوزه‌ی بالادستی با ترکیب کاملی از تمامی معاونت‌ها، شرکت‌ها و مدیریت‌های زیرمجموعه‌ی شرکت ملی نفت پیش‌بینی شده است. از جمله وظایف این اعضا می‌توان به داوری/بازبینی مقالات، تهیه‌ی سرفصل‌ها و گزارش‌های ویژه‌ی ماهنامه، بررسی فرم و محتوای ماهنامه بعد از انتشار ماهیانه و عملکرد داوران مقالات است. در این اساسنامه ملاک انتخاب داوران مقالات به شرح زیر است:

- اعضای هیأت علمی فعال دانشگاه‌های کشور در امور بالادستی نفت و گاز
- داشتن تألیفات، مقالات و گزارش‌های پژوهشی و علمی
- داشتن سوابق اجرایی در امور بالادستی نفت و گاز
- کارشناسان ممتاز و نخبگان صنعت نفت

راه (مسیر) دوم:

آیین‌نامه‌ی نشریات علمی در مورخ ۹ اردیبهشت ۱۳۹۸ توسط وزارت علوم منتشر گردید و جایگزین آیین‌نامه‌ی تعیین اعتبار علمی نشریات مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۰۸ گردید. هدف این آیین‌نامه گسترش اختیارات دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و فن‌آوری، انجمن‌های علمی و همچنین تمرکز ستاد وزارت علوم بر ایفای نقش سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جهت ارتقاء کیفی نشریات علمی و نظارت بر عملکرد آنها ذکر شده است. در ضمن از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه به‌جای دسته‌بندی نشریات به علمی-پژوهشی یا علمی-ترویجی، همه‌ی نشریات مشمول با عنوان نشریه‌ی علمی شناخته می‌شوند. همچنین به‌جای صدور گواهی اعتبار علمی با عناوین علمی-پژوهشی یا علمی-ترویجی همه‌ی نشریات علمی که تا کنون از کمیسیون نشریات علمی گواهی اعتبار علمی دریافت کرده‌اند و آنهایی که از این پس بر اساس آیین‌نامه، نشریه‌ی علمی خواهند شد، در صورت احراز شرایط، در فرآیند ارزیابی قرار می‌گیرند و هر ساله بر اساس شاخص‌های اعلام گردیده در آیین‌نامه، ارزیابی شده و رتبه آنها اعلام می‌گردد. طبق تبصره‌ی-۱۳ آیین‌نامه، همه‌ی نشریاتی که قبل از این گواهی اعتبار علمی-پژوهشی یا علمی-ترویجی داشته‌اند باید از زمان ابلاغ این آیین‌نامه از عنوان یکسان نشریه‌ی علمی استفاده کنند و ظرف مدت یک سال شرایط خود را با ضوابط این آیین‌نامه از جمله شرایط سردبیر و گروه دبیران منطبق کنند. البته برای نشریه‌های علمی با مقالات

کاربردی و ترویجی، تا دو نفر از اعضای گروه دبیران می‌توانند از نخبگان و صاحب‌نظران غیرهیأت‌علمی با سابقه‌ی علمی و اجرایی قوی و مرتبط انتخاب شوند. از آنجا که صاحب امتیاز ماهنامه‌ی اکتشاف و تولید، شرکت ملی نفت است بدیهی است امکان احراز شرایط آیین‌نامه، حداقل برای گروه دبیران ممکن نیست. با بررسی در کل مجموعه‌ی بالادستی صنعت نفت (اعم از پژوهشگاه صنعت نفت، دانشگاه صنعت نفت، مؤسسه‌ی مطالعات انرژی و پژوهشکده‌ی ازدیاد بردشت از مخازن نفت و گاز)، تعداد اعضای هیأت علمی با درجه‌ی استادی در حد انگلستان دست هم نیست؛ چه رسد به هفت نفر تنها در شرکت ملی نفت. بنابراین برای احراز شرایط باید تمامی اعضای هیأت‌علمی با درجه‌ی استادی را از سایر مؤسسات (دانشگاهی) تأمین کرد. این امر با توجه به اهداف ماهنامه و ترکیب گروه دبیران تعریف شده برای نیل به آن اهداف (در اساسنامه) از یک طرف و الزامات ذکر شده برای سردبیر و گروه دبیران در آیین‌نامه‌ی نشریات علمی از سوی دیگر هم‌خوانی ندارد. بنابراین امیدواریم تدبیر مسئولان ذیربط وزارت علوم با بازنگری در آیین‌نامه‌ی نشریات علمی و ایجاد فرصت برای نشریاتی که می‌خواهند در انتشار مقالات کاربردی-ترویجی (به‌معنای واقعی) نقش داشته باشند راه را برای حضور مؤثر صاحب‌نظران با تجربه و نخبگان غیرهیأت‌علمی در خلق آثار علمی و فرآیند تصمیم‌گیری هموار سازند. ■